

Peki ya diđer mülteciler?

Suriyeli mültecilerle birlikte Türkiye, mültecilerle 'ilgilenir' oldu. Oysa Suriye'deki çatışmalardan önce de Türkiye'de 30 bine yakın mülteci ve sığınmacı vardı. Çoğunluk Afganistan, Irak, Somali ve İran'dan gelenler

Türkiye 'de Suriyeli mülteciler ile ilgili görece daha çok yazıldı. Tartışmalar genelde siyasi eğilimler doğrultusunda şekillendi. Olayın insan hakları boyutu, bu tartışmalarda sınırlı ölçüde yer aldı. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar için sergilediği tutum, uluslararası hukukun bir gerekliliği. 1991 Irak krizinin başında sergilediği tavrının aksine Türkiye, sınırının öte yanındaki savaştan kaçan sığınmacılara kapısını kapamadı ve yüz binlerce Suriyeli sığınmacı akını karşısında hukuki ve ahlaki sorumluluklarını hatırladı.

Bununla birlikte, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar için izlediği politikanın eksikleri ve yanlışları da var. İnsan hakları bakış açısı ile yapılan eleştiriler, ilk başlarda belirli bir hukuki statüye sahip olmadan 'misafir' olarak ancak sonrasında geçici koruma statüsü altında ülkeye kabul edildikleri ve dolayısıyla geleceklerinin belirsiz olduğu üzerinde şekillendi. Bunlara ek olarak, kampların şeffaf bir şekilde yönetilmemesi, STK erişimine açık olmaması konusunda da eleştiriler yinelendi. Bu haklı eleştirilere katıldığımı belirterek, Suriye'deki çatışmalardan bağımsız olarak Türkiye'ye sığınanların durumuna değinmek istiyorum. Zira, Türkiye'nin sorumluluğu Türkiye'de ikamet eden tüm mülteci ve sığınmacıları kapsıyor.

Sadece Avrupalılar

Türkiye, yalnızca Avrupa'dan gelenleri mülteci prosedürüne tabi tutarken, Avrupa dışındaki ülkelerden gelenler için ise geçici ikamet izni tanıyarak, geçici sığınmacı prosedürünü işletiyor. Daha açık bir deyişle, Avrupa dışındaki devletlerden gelenler, Türkiye'de hiçbir **zaman** kalıcı sığınmaya ulaşamıyor. Türk hukukuna göre sığınma, başvuru sahibi olarak nitelendirilen kişilerin asıl başvurusu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından inceleniyor ve sonuçlandırılıyor. Mülteci statüsü alanlar, üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek üzere uzun bir bekleyişe giriyorlar. Kimisi hemen, kimisi uzun süre bekledikten sonra Kanada ve **ABD** gibi ülkelere yerleştirilebiliyor. Kimisi ise hiçbir zaman...

BMMYK'nın başvuruları incelemesi en az iki-üç yıl sürebiliyor. Sonrasında başlayan üçüncü ülke bekleme süreci ise dört-beş yıl alabiliyor. Yani mülteciler toplamda sekiz-dokuz yıla yakın bir süre boyunca belirsizlik içinde bir ülkeye yerleştirilme umudu ile bekliyorlar.

Türkiye'ye dağıtılanlar

Bu süreçte mülteciler, İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen şehirlerde serbest olarak ikamet etmek durumunda. Serbest ikameti şöyle açalım: Devlet tarafından herhangi bir barınma imkanı sağlanmıyor. Maddi sıkıntılar, dil bilmeme ve ağır travmatik geçmişlerini de beraberlerinde getiren bu insanlar, Türkiye'nin yabancılara hiç de alışık olmayan şehirlerinde, geceyi geçirecek bir yer arayışına giriyorlar. Birkaç kişi biraraya gelerek tutulan evlerde, aylarca yataksız, kartonların üzerinde yatanlar oluyor. Kışın çetin geçtiği şehirlerde bir tek battaniye ile -belki de battaniyesiz-[hayat](#) mücadelesi veriyorlar.

Türkiye'nin yaklaşık 50 ili, mültecilerin ikamet etmesi için gönderilecekleri il -yani uydu kent- olarak belirlenmiş durumda. Örneğin Sakarya, Kayseri, Isparta, Eskişehir, Denizli, Afyon gibi şehirlerde yaşayan yüzlerce mülteci ve sığınmacı var.

Valilik kurumlarınca sunulan hizmetler, illere göre farklılık gösteriyor. Bunun temel nedeni, bu alanı düzenleyen bir yasanın halen olmaması. Mülteci ve sığınmacılara sunulan hizmetler Vali ve Vali Yardımcılarının inisiyatifi ile şekilleniyor. Kimi illerde maddi ve ayni yardım alabilirlerken, kimilerinde hiçbir yardıma erişemiyorlar.

Pratikte çalışma hakları yok. Bu, onları düşük ücretli, ağır işlerde çalışmaya itiyor. Sağlık hizmetine erişimde ciddi sıkıntılar var. Bu sıkıntılar, hastaneye kayıt olmada yaşanan sorunlardan başlayarak, tetkik ve tedavi ücretlerine kadar varıyor. Tedavi için gerekli ilaçların temininde de maddi zorluklar yine kendini gösteriyor. Eğitim hakkından, yalnızca zorunlu eğitim yaşındaki çocuklar yararlanabiliyor. Daha önceki eğitim durumlarını gösteren belge veya diploma olmadığında, çocuklar alt sınıflarda okula devam ediyor. Dil yetersizliği ve yaş farkı dolayısıyla sınıflarına adapte olmakta güçlük çekebiliyorlar. İlköğretimi bitirebilen çocukların çok azı, liseye devam edebiliyor. Ailelerin maddi yetersizlikleri ve statülerine ilişkin belirsizlikler, mülteci çocukların liseye devam etmesini engelliyor.

Türkiye'nin kapasitesi

Suriyelilerin sayısı 100 bini aştığında, Türkiye'nin kapasitesinin daha fazla mülteci kabul edemeyeceği yönünde açıklamalar yapıldı. Burada asıl sorulması gereken soru şu: Madem böyle bir kapasite vardı, neden Suriye krizinden önce Türkiye'de ikamet eden mülteciler için de kullanılmadı bugüne kadar? Ya da şimdiki zaman ile soralım sorumuzu: Neden bu kaynaklar ülkelerindeki savaş ve zulümden kaçan tüm mülteci ve sığınmacılar için kullanılmıyor?

Detaylı istatistikler için <http://www.unhcr.org.tr/?page=12>

* Mültecilerle Dayanışma Derneği

Bu haber Radikal'de yayınlanmıştır.

http://www.radikal.com.tr/radikal2/peki_ya_diger_multeciler-1109191